

דגם תשובות בתלמוד – מסכת בבא מציעא, מס' 006281, קיץ תשפ"א

הערה למעריך: הדברים שכתובים בסוגריים אינם מחייבים את הנבחן.
בפרק זה הנבחן צריך לענות על שש מן השאלות 1-8.

פרק ראשון

1. א. דף ב עמוד א תוספות ד"ה "ויחלוקו"
(1) בשני המקרים בעלי הדין נחשבים למוחזקים בממון המסופק.
(2) בשני המקרים בעלי הדין מוחזקים, אבל בספינה בעלי הדין אינם מוחזקים.
ב. דף ב עמוד א רש"י ד"ה "במקח וממכר"
(1) יהא מונח. משום שבמקרה זה ברור שאחד מבעלי הדין רמאי. רש"י מדמה זאת למקרה של "מנה שלישי".
(2) דף ב עמוד ב תוספות ד"ה "אי תנא מציאה"
במקרה כזה שאחד מהם ודאי משקר בידועין ושניהם חשודים, מטרת השבועה לגרום לשקרן להודות ולפרוש מהדיון משום דחשיד אממונא לא חשיד אשבועתא.
2. יאוש שלא מדעת
א. (1) אדם שאינו מדוע לחפץ שאבד לו, ולכידע שאבד ממנו יתייאש מן החפץ (משום שאין בו סימן).
(2) אביי סובר שלא מועת של המאבד אין זה נחשב ליאוש. רבא סובר שמשום שבודאי יתייאש כשידע שאבד ממנו, הוא נחשב למיאוש עכשיו.
ב. דף כ"ב עמוד א תוספות ד"ה "מר זוטרא". תוספות שולל את האפשרות שרב אשי אכל את הפירות משום שסמך על כך שמרי בר איסק יתרצה לכשידע שהלכה כאביי שיאוש שלא מדעת לא הוי יאוש, מכיוון שהתרצות בדיעבד אינה מועילה.
ג. הש"ך פסק שמותר לעשות כן משום שלכשידע הבעלים יתרצה בכך, ואין זה דומה לייאוש שלא מדעת באבידה משום שבאבידה הייאוש הוא בעל כורחו של הבעלים וכאן לרצונו.
3. דף כד עמוד ב. רש"י ותוספות ד"ה "בתר"
א. (1) רש"י: הוא מצא את החמורים לאחר שכבר עברו 12 חודשים מאז שאבדו.
(2) תוספות: הוא מצא את החמורים כשאבדו ושמר עליהם יותר מ-12 חודשים. זו לפנים משורת הדין כי לאחר שעברה שנה היה רשאי למכרם ורק להחזיר את הכסף למאבד.
ב. הפסוק "אשר יעשון" מובא במקרים שבהם הוא פטור ואחרים חייבים – [רבי חייא] או רבי ישמעאל ברבי יוסי. הפסוק "למען תלך בדרך טובים" מובא במקרים שכולם פטורים בו ויש בו חסרון כיס - סוף פרק האומנין – רבה בר רב חנן/ה. לא מביאים פסוק במקרים בהם עשייה לפנים משורת הדין כולם פטורים אך לעושה אין חסרון כיס – (רב יהודה) ואבוה דשמואל.
4. דף כ"ה עמוד ב רש"י ד"ה "מחציו ולחוץ"
א. (1) משנתנו עוסקת במקרה שהמאבד הניח את האבידה ושכח ממנה, ואם כן מדוע המוצא יכול לזכות בה? הרי עליו להניח אותה במקומה, שמא ייזכר בה הבעלים – כפי שנלמד מהדין של ספק הינוח לא יטול.
(2) מדובר באבידה שניכר שנשכחה בכותל לפני זמן רב, ולכן ברור שהבעלים התייאשו ממנה ויכול המוצא לזכות בה.
ב. (1) חצר אינה קונה לאדם דבר שאינו מצוי כיון שדעת הקונה נחוצה כדי שהחצר תקנה ובעל החצר לא העלה בדעתו לקנות המטמון.
(2) שייך לקונה, משום שהמוכר מעולם לא זכה במטיל הכסף וזאת משום שהמוכר והקונה לא היו מודעים כלל שמדובר במטיל כסף.
5. דף כו עמוד א.
א. (1) הקושייה: מדוע המוצא רשאי לזכות במציאה בבית שהשכירו לאחרים ואין עליו חובת השבה לשוכר האחרון של הבית. הגמרא מביאה ראייה מן המשנה בשקלים הקובעת שאדם שמצא מעות סמוך לסוחרי בהמות בירושלים,

אם מצא במהלך השנה המעות הן חוליות ואם מצא בזמן הרגל המעות הן מעשר. ממשנה זו עולה שאנו תולים שהאבידה אבדה לא מזמן ומקורה במצב העניינים האחרון הסמוך למציאתה.

(2) רש"י ד"ה "הכא נמי", תוספות ד"ה "וניזל". על פי רש"י — לשוכר האחרון, לפי תוספות — לבעל הבית. הסיבה היא שהרי בעל הבית גר בבית עם השוכרים, ולפני שהשוכר האחרון עזב הוא בדק שלא שכח דבר בבית ועל כן המציאה של בעל הבית.

ב. דף כ"ו עמוד ב.

אינו עובר משום "לא תגזול" מכיוון שכשהגביה את האבידה התכוון להחזירה. אינו עובר משום "לא תוכל להתעלם" מאחר שלא התעלם מן האבידה אלא הגביהה על מנת להשיבה.

6. א. דף כ"ז עמוד א-עמוד ב

(1) למ"ד סימנין דאורייתא אפשר להשיב את הגט לשליח, ולמ"ד דרבנן זהו תקנת חכמים לעניין ממון אבל לענייני איסור אין לסמוך על סימנים ואסור להחזיר את הגט.

(2) הוכחה — מהברייתא הלומדת שיש להחזיר אבידות הדומות לשמלה המוזכרת בפסוק שיש לה סימנים.

דחייה — הזכירו סימנים בברייתא בהקשר של הפסוק רק כדי להסמין זאת על הפסוק, אך הסימנים אינם נלמדים מן התורה.

הברייתא אומרת שחמור מוזכר בתורה ללמד שיש להשיב את החמור למי שמכיר את הסימנים שבאוכף.

הגמרא דוחה שמחזירים את החומר כשיש עדים שהאוכף שלו.

מדרשת הפסוק למדנו שמוצא האבידה צריך לבדוק שהוא משיב את האבידה לבעליה ולא לרמאי ואפשר לבדוק זאת על ידי סימנים ומכאן שסימנים מהתורה.

הגמרא דוחה שיכול להיות שהמאבד צריך להביא עדים כדי לזכות באבידה.

ב. דף כ"ז עמוד ב

(1) שיחזיר אבידה לא לבעליה.

(2) נוח לבעל האבידה שישבו את האבידה על פי סימנים משום שבדרך כלל אין לו עדים ולכן הוא יכול לזכות באבידתו רק באמצעות הסימנים, ואף על פי שיש בכך סיכון קלוש שמי שאינו הבעלים יזכה באבידה.

7. א. דף כ"ט עמוד א

(1) שומר אבידה הוא אדם שמצא אבידה ועליו לשמור את האבידה עד שישב אותה לבעליה.

על פי רב יוסף הוא נחשב לשומר שכר משום שהוא מקיים מצווה בשמירת האבידה ובכך הוא נפטר מלתת צדקה באותו זמן (משום שהעוסק במצווה פטור מן המצווה).

(2) הגמרא מדייקת שר"ע ור"ט נחלקו בנוגע למעמדו של שומר האבידה משום שהם חלוקים בשאלה אם מותר

לו להשתמש במעות שמצא, אך אם מדובר באבידה שבה אין אפשרות שימוש, לכל הדעות שומר האבידה אינו נחשב לשומר שכר, משום הפטור שלו לתת מעות לעני בזמן שמטפל באבידה.

ב. דף כ"ט עמוד ב

(1) במשנה נאמר שאם מצא כסות מנערה אחת לשלושים יום, ומכאן שניעור מועיל לכסות, ואילו רבי יוחנן אמר שמי שיש לו אורג אומן בתוך ביתו ינער את כסותו בכל יום ומכאן שניעור מזיק לגלימה.

(2) תשובה — רבי יוחנן עוסק בניעור בכל יום שמזיק וזאת בניגוד לניעור במשנה שהוא פעם בשלושים יום.

תשובה — המשנה עוסקת בניעור ביחיד שמועיל לגלימה ורבי יוחנן עוסק בשניים שמנערים שניעור זה מזיק לגלימה.

תשובה — הניעור טוב לגלימה שמנער ביד ורבי יוחנן עסק בניעור במקל.

תשובה — רבי יוחנן עסק בגלימת צמר שהיא נמתחת ונקרעת ועל כן הניעור קשה לה, והמשנה עוסקת בגלימה מכותנה שהניעור טוב לה.

8. א. דף נח עמוד ב – נט עמוד ב
 כי רק המאנה והקב"ה יודע אם כוונתו לטובה או לאונאה.
- ב. ברור שמותר לאדם לברור את מקחו היטב והוא לא יכול לעשות זאת ללא ברור יסודי, וכאשר האדם רוצה לקנות אין כאן הונאה. בגמרא נאמר: והוא אינו רוצה ליקח, משמע שכונתו להתל ולצער. אך אם הוא באמת מעוניין לקנות אין בזה אונאה.
- ג. (1) ערוב יין בין הגתות הוא מעשה שכולם עושים והקונה יודע שהוא מקבל יין מהול במים, לעומת צביעת המכוננית היא שבח שאינו אמיתי ועל כן אסורה.
- (2) הגמרא מתירה לצייר חיצים דווקא על סלים חדשים ולא ישנים ומכאן לומדים שצביעה של סחורה מותרת כאשר היא משביחה את הסחורה והיא אסורה כאשר היא מסתירה מהקונה את טיב הסחורה, ולכן במכוננית ששנת היצור ידועה הצביעה אינה מסתירה את טיב המכוננית אלא מייפה אותה בלבד.
9. א. דף ה עמוד ב
 (1) שומר שהתחייב בשבועת השומרים, ושילם ולא רצה להישבע, משביעים אותו בכל זאת שבועה שהפקדון אינו ברשותו, מחשש שמא נתן עיניו בפקדון וחפץ לשלם עליו ולקחת אותו. שאלת הגמרא אם יש חשד שחמד את הפקדון לעצמו ועבר על לאו של "לא תחמוד", מסיבה זו יש לפסלו משבועה, כמו שחשוד על "לא תגזול" חשוד גם על השבועה.
- (2) השומר חושב שאינו עבר על "לא תחמוד", משום שהוא מניח שאיסור זה הוא דווקא אם חומד דבר ונוטלו ואינו משלם עליו. כיוון שכך, השומר לא נחשב כחשוד על איסור הקשור לממון, ואינו חשוד על השבועה.
- ב. תוספות ד"ה "לא בשמים היא" נט, ע"ב
 כאן ר' אליעזר חלק על כל החכמים ובתורה נאמר "אחרי רבים להטות" ולכן לא מקבלים את בת הקול, אך שם אדרבה הרוב היו מבית הלל. ב. כאן יצאה בת הקול רק בגלל כבודו של ר' אליעזר שאמר מן השמים יוכיחו. ושם אכן כך ההלכה.

פרק שני

בפרק זה הנבחן צריך לענות על שתיים מן השאלות 10-11.

10. א. דף ג עמוד א-ב
- (1) אם אדם מתחייב בשבועה על החלק שהוא כופר בו במקרה שהודה במקצת הטענה, קל וחומר שיהיה חייב שבועה על הטענה שכפר בה כשעדים מעידים שחייב במקצת הטענה.
- (2) במקרה שאדם טוען שחברו חייב לו סכום כסף והנתבע כופר בחוב כולו ויש לתובע עדים שהנתבע חייב לו חלק מן הסכום, ר' חייא פוסק שהנתבע צריך לשלם את הסכום שיש עליו עדות, ולהישבע על יתרת הסכום (בק"ו משבועת מודה במקצת). מקרה זה דומה למקרה שבמשנה בו כל אחד מבעלי הדין תובע את כל הטלית מחברו, והתפיסה שלו במחצית הטלית נחשבת כאילו הביא עדים שמחצית מהטלית שלו, ומשנתנו פוסקת שעל הנתבע להישבע על יתרת הטלית שכופר בה.
- ב. דף ג עמוד א רש"י ותוספות ד"ה "מפני"
- (1) רש"י: מדוע לא נפטור את המודה במקצת משבועה שהרי יש להחשיבו כמו משיב אבידה שהרי לא כפר בכל. תוספות: מדוע לא נפטור את המודה במקצת משבועה שהרי נאמן במיגו שיכל לכפר בחוב כולו, או שיש ללמוד מדין זה שלא מתחשבים בסברת מיגו.
- מיגו – "מתוך", מתוך שיכול האדם לטעון טענה טובה יותר מאשר הטענה שטען בפועל יש להאמין לו לטענה שטען.
- (2) לאדם אין אומץ לשקר בפני מי שיודע שהוא משקר ולכן אינו נאמן במיגו שהיה יכול לכפור בכל הטענה.
- ג. (1) מדין התחייבות. כמו שאדם יכול להתחייב לתת מתנה לזולתו לא בהכרח שהוא באמת חייב.
- (2) הדחיה: הגמרא מוכיחה שכוחו של המודה עדיף מכוחם של עדים משום שכנגד הודאת פיו לא מועילה הכחשה והזמה מה שאין כן בעדים. אבל אם הודאת פיו מועילה משום שהוא נותן מתנה אין משמעות לכך שהכחשה והזמה השייכים לתחום הנאמנות אינם דוחים אותה. הודאת בעל דין כמאה עדים היא מכוח נאמנות.
11. א. (1) אם לא חושדים באדם שחשוד על ממון שהוא נשבע לשקר, מדוע אי אפשר להאמין לאדם כזה בשבועה ומהגמרות משמע שאסור להשביע אדם כזה, ולא מאמינים לשבועתו.
- (2) מי שהוא גזלן ידוע שכבר גזל פעם אחת לא יחזור בתשובה ויפרוש מן הגזילה בגלל חובת השבועה שנטיל עליו, אך מי שרק חשוד על כך שגזל אם מטילים עליו שבועה יפרוש מגזילתו ולא יישבע לשקר.
- ב. (1) דף ל עמוד א. מצוות עשה של השבת אבידה לא דוחה מצוות עשה ואיסור לא תעשה שיש בטומאת מת לכהן. לא דוחים איסור מפני עניין ממוני כמו השבת אבידה.
- (2) דף ל עמוד ב תוספות ד"ה "אפקרה". תשובה ראשונה – היו שם שלושה. תשובה שנייה – חכמים קבעו שהפקר צריך להיות בפני שלושה, אך מהתורה אין צורך.
- ג. דף לא עמוד ב- לב עמוד א.
- (1) בנוגע להשבת אבידה, מאחר שמתנים שיוכל המוצא לגבות מבעל האבידה את שכר הטיפול באבידה לכן צריך בית דין שישומו את שכרו, בחלוקה כל אחד נוטל את חלקו וצריך לעשות זאת בפני שניים כדי שיעידו שחילקו את הסחורה בשווה.
- (2) בנוגע לאלמנה נאמר שהיא מוכרת נכסי יתומים לצורך מזונותיה בפני שניים כדי שיוודאו שהיא אינה מוכרת בזול. אביי דחה ואמר שאלמנה אמנם אינה צריכה בית דין של מומחים, אך מכל מקום היא צריכה בית דין של הדיוטות וגם כאן צריך בית דין של הדיוטות.

פרק שלישי — קטע שלא נלמד

- 12.** הספק האם הולד נולד נפל (מת) כתוצאה מהנגיחה ובעל השור צריך לפצות את בעל הפרה על הולד או שהולד נולד נפל לפני שהנגיחה התרחשה ולכן בעל השור אינו צריך לפצות את בעל הפרה עליו.
שור תם חייב בחצי נזק. במקרה של הולד ספק אם בעל השור חייב, ובמצב ספק המשנה פוסקת "יחלוקו", דהיינו חצי מסכום הספק נפסק לטובת שני הצדדים, ועל כן משלם רבע מן הנזק (מחצית הסכום המסופק).
- 13.** על הדין שבעל השור משלם רבע מן הנזק של הוולד. בעל הפרה הוא "המוציא".
- 14.** המזיק אומר שהוא לא יודע האם שורו הזיק (במקרה של המשנה את הוולד) ואילו הניזוק טוען בוודאות שנגרם לו נזק על ידי רכוש המזיק (הוולד מת בגלל הנגיחה).
- 15.** אדם שקנה שור, והשור נמצא נגחן, אינו יכול לבטל את המקח למרות שטעיתו נתמכת על ידי רוב (רוב האנשים קונים שור לחרישה), זאת משום שהמוכר מוחזק במעות.
- 16.** הגמרא שואלת מדוע לא מכריעים בשאלה אם הקונה יכול לבטל המקח בעקבות בחינה האם אדם זה נוהג לקנות שוורים לשחיטה או לחרישה. הגמרא עונה שהאמוראים נחלקו במקרה שהקונה נוהג לקנות שוורים גם לשחיטה וגם לחרישה.